

18 november, 2015 • door Coby van der Linde

Met de EU op verschillende beleidsfronten enigszins in de kreukels zijn in de aanloop naar de klimaatop in Parijs nieuwe leiders opgestaan. De plannen van China zijn belangrijk en buigen de snelle groei van de CO₂-uitstoot om. De investeringen in nieuwe energie-technologieën in het land zijn indrukwekkend. Het was echter Obama die de rol van klimaatleider opeiste.

Geschraagd door de daling van CO₂-emissies in de VS als gevolg van de opmars van gas en hernieuwbare energie (zon en wind) in de elektriciteitssector ten koste van kolen en de eerdere overeenkomst met China, vormen de basis voor zijn leiderschapsrol in de klimaatdiscussie. De ontwikkelingen sinds de bijeenkomst in Kopenhagen, waar Obama zijn plek op het klimaattoneel nog moest bevechten, zijn bemoedigend. Wat een verschil met voorgaande bijeenkomsten, waar de VS meestal in de beklagdenbank zat. De recente duw van de technologie speelt een belangrijke rol in de nieuwe opstelling van de VS. Het aanbod van gas en de snelle kostendalingen in de kosten van wind op land en zon hebben voor een andere stroommarkt in de VS gezorgd. De lage rente helpt ook de investeringen in kapitaalintensievere energie-technologieën te realiseren. Het trekken van de markt wordt bovendien ondersteund door de strengere eisen aan kolencentrales, zodat de veranderingen in elektriciteitsmix langduriger gestalte krijgt. De Amerikaanse gas, zon- en windsector maken met de krachtige duw- en trekontwikkelingen Obama's sollicitatie naar leiderschap mogelijk.

Tussenstation

De ingezette koers van onderaf, na de teleurstelling over het uitblijven van een wereldomvattend akkoord waar de EU op aanstuurde, past beter bij een wereld van natiestaten met verschillende politieke en economische (en energie-) systemen en ontwikkelingsstadia. Hoewel de huidige voorgenomen nationale klimaatbeloften nog tekortschieten om het 2^oC doel te halen, wordt het gat wel kleiner. Na Parijs zullen nog meerdere conferenties nodig zijn om voornemens en realisatie van het doel nauwer samen te laten vallen. Maar de beweging is er. Hier speelt de factor tijd een belangrijke rol. Binnen een bestek van 35 jaar, hetgeen relatief kort is voor de tot nu toe traag veranderende wereldenergiesector, is een drastische omslag in de wereldenergiemix nodig. Tegelijkertijd zullen in die 35 jaar nu nog onbekende technologieën geïntroduceerd worden, die het doel wellicht gemakkelijker dichterbij kunnen brengen. De ontbrande concurrentiestrijd op het gebied van nieuwe energietechnologie, energiediensten en toepassingen zal de komende decennia een belangrijke aanjager zijn voor nieuwe energierelaties tussen landen. De VS kan ook hier leiderschap tonen door het eigen energiehandelsbeleid onder de loep te nemen.

Ruil

Momenteel hanteert de VS nog een exportverbod voor ruwe olie en moet voor de export van gas naar landen die geen vrijhandelsverdrag hebben met de VS per keer een vergunning worden gevraagd. Voor kolen bestaan dergelijke handelsbeperkingen niet. Het gevolg is dat kolen – en de hiermee gepaard gaande uitstoot van CO₂ – die niet langer een markt vinden in de VS hun weg gemakkelijk naar buitenlandse klanten kunnen vinden. Hier spelen de tekortkomingen van de emissiehandelssystemen, zoals dat van de EU, ook een rol. De vermeden uitstoot in de VS lekt via de internationale handel weg. Dat is jammer. Hoewel in

de EU enkele oude kolencentrales op de nominatie staan om gesloten te worden, is er door het ruime aanbod van kolen en als gevolg daarvan de lage prijzen, nog geen zicht op een verandering in de *merit order*. Ook de verwachte groei van de vraag naar kolen uit India zal niet veel veranderen aan de competitieve rol van kolen in de EU-brandstofmix. Het ruilen van het exportverbod op ruwe olie voor dat op kolen zou pas echt een signaal zijn dat de winst van de Amerikaanse energierevolutie gedeeld wordt met de rest van de wereld.

Van onderop

De kans op een dergelijk signaal uit de VS is natuurlijk klein. De kolen worden gewonnen in politiek gevoelige staten en enkele bedrijven overwegen in beroep te gaan tegen de maatregelen van de Environmental Protection Agency (EPA) ten aanzien van kolencentrales. Met de verkiezingen in aantocht zal enige voorzichtigheid in acht worden genomen. De claim op leiderschap in de klimaatonderhandelingen is gebaseerd op vorderingen in de nationale energiemix, niet op het effect daarvan op de wereld. Het leiderschap van de VS prikkelt andere landen om ook nationale vorderingen te maken. Het eigen huis op klimaat-orde krijgen is vooralsnog de lijn die resultaten begint op te leveren. Internationale handelsmaatregelen zijn wellicht weggelegd voor een toekomstige ronde van besprekingen.